

**Výskyt rastlinných druhov
v regióne a negatívny vplyv
človeka na rastliny**

Ema Ďurišková , Karin Kováčiková
Ema Kunochová ,Ema Szabová, II.OG
Gymnázium Ul. 17. novembra 1180,
Topoľčany

V TEJTO PREZENTÁCIÍ SA DOZVIETE:

- ktoré rastliny sme našli v našom okolí,
- kde sa konkrétne rastliny nachádzajú ,
- zaujímavosti o nich, ich liečivé účinky,
- aká pôda im vyhovuje,
- v akom období rastú
- ako človek ovplyvňuje prírodu

PŔHLAVA DVOJDOMÁ

Na Slovensku je rozšírená na celom území a vo všetkých výškových stupňoch. Hojne rastie pri plotoch, na rumoviskách medzi krovím a na voľnej pôde. Obľubuje vlhké pôdy s vyšším obsahom dusíka. Na stonke i na listoch sú jedovaté ostré chlípky, ktoré pri dotyku dráždia pokožku. Droga sa nachádza v koreňoch a listoch rastliny. Je bez pachu a má trpkú horkastú chuť. Má plazivý a bohato rozkonárený **podzemok**, z ktorého vyrastajú 60-80cm vysoké rovné **stonky**. Má krížom proti stojné stopkaté **listy** so širokou kopijovitou tmavozelenou čepeľou, ktorá má hrubo zúbkatý okraj. Kvety sú drobné, zelené, a usporiadané. V metlinách kvitnú od júna až po september.

Liečivé účinky: má protizápalové a dezinfekčné účinky, pôsobí tonizujúco, zlepšuje látkovú premenu, má močopudný účinok a prečisťuje organizmus...

Pŕhlavu dvojdomú môžeme nájsť vo vlhkých oblastiach, pri rybníku, rieke alebo aj na záhrade...samozrejme že to závisí aj od pôdy, ak je pôda vlhkejšia tam sa najčastejšie vyskytuje...používa sa na šampóny alebo aj na výrobu čajov...

KÔPOR VOŇAVÝ

- pochádza z okolia stredozemského mora. Používali ho aj starovekí Egypťania. Je obľúbenou rastlinou Indie, južnej a západnej Ázie. Do našej krajiny ju priviezli rímski vojaci. V súčasnosti sa pestuje v záhradách, na poliach, a používa sa aj na priemyselné účely. Má kolovitý koreň s pomerne slabým koreňovým systémom. Má rozkonárenú, popolovo sivú ryhovanú stonku, z ktorej striedavo vyrastajú čiarkovité, viackrát perovito zložené listy. Kvety sú žlté a rastú v mnoholúčových okolíkoch. Kvitnú od mája do júla. Plody sú 2-4mm dlhé, vajcovité a sploštené, široko krídlaté žltohnedé dvojnažky. Droga sa získava zo stonky a z rozpadávajúcej sa dvojnažky. Zbiera sa počas leta. Kôpor nepatrí len medzi liečivé a koreninové rastliny.
- **Liečivé účinky:** pôsobí proti plynatosti, šťava z rastliny má močopudné a upokojujúce účinky, odstraňuje kŕče, zvyšuje chuť do jedla, éterický olej plodu utlmuje bolesti a má antiseptické účinky.
- Keď sú veľké mrazy tak väčšinou zamrzne, ale keď je kvalitný a hlavne dobre pestovaný tak vydrží...

ŠALVIA LEKÁRSKA

- je poloker z čeľade hluchavkovité široko využívaný v medicíne aj v kuchyni.
- je **30 – 70 cm** vysoký poloker. **Listy** sú zelenkasté až striebřisté a majú vajcovitý až kopijovitý tvar. Dĺžka listov Šalvie lekárskej je **5 až 10 cm**.
- **Liečivé účinky:** Čaj zo šalviových listov sa pije pri kašli a pri poruchách trávenia (nadúvaní, hnačke). Tiež sa používa na zmiernenie nadmerného potenia (zvonka i zvnútra) – často býva súčasťou krémov proti poteniu nôh. Zvonku sa používa ako kloktadlo pri zápaloch horných dýchacích ciest alebo pri bolestiach zubov a paradentóze. Pri vnútornom použití majú mnohé pozitívne účinky na ľudské zdravie najmä vňať a listy. Často sú využívané pri žalúdočných a črevných problémoch, ako aj pri ťažkostiach so žlčníkom či nadúvaním. Popísaný je však aj pozitívny vplyv na krvný beh a nervovú sústavu. Šalvia lekárska má tiež protizápalové, antivirotické a antibakteriálne účinky. Navyše zabraňuje nadmernému poteniu a to najmä v období puberty či klimaktéria. Vnútorné použitie je doporučované tiež pri nadmernej tvorbe materského mlieka a ženám vie pomôcť aj pri komplikáciách spojených s nepravidelnou menštruáciou.
- **Upozornenie:** Nie je vhodné požívanie šalvie v období dojčenia, z dôvodu straty materského mlieka.

PÚPAVA LEKÁRSKA

U nás sa vyskytuje v každom kúte krajiny. Je to veľmi rozšírená trvalá rastlina. Rastie v trávnatých oblastiach, na lúkach, pasienkoch, rovnako v mestách ako aj na vidieku. Pôvodne pochádza z horských oblastí Eurázie, no dnes je už kozmopolitným druhom. Celá rastlina obsahuje lepkavý mlieč. Na mieste zlomu sa okamžite objaví biely mlieč horkej chuti. Koreň je hrubý, kolovitý, dužinatý, približne 10-20cm dlhý s priemerom 1-3cm, po dĺžke zvrásnený. Vonkajšia časť je sivohnedá vnútri je koreň biely. Listy utvárajú prízemnú ružicu, sú 10-30cm dlhé v obryse sú obráteno vajcovité až kopijovité. V oblasti hlavnej žilnatiny sú fialovej farby. Kvety stoja samostatne na 10-30cm dlhých bezlistých, duhotých stonkách. Žlté, jazykovité kvety sa roztvárajú postupne. Obdobie kvitnutia je apríl-máj. Nezriedka sa vyskytuje aj počas jesenného kvitnutia. **Plod** je nažka so zobáčikom a s charakteristickým páperím, ktorý jej „zabezpečuje odplachtenie“ od materskej rastliny.

Vyskytuje sa všade aj v teplých/suchých miestach. Môžeme ju nájsť na okrajoch ciest, v záhradách vo väčšom množstve alebo samostatne...

UPOZORNENIE: nemôže sa užívať pri žlčových kameňoch, nepriechodných žlčových kanálikov a zápale žlčníka

Vedľajšie účinky: dlhodobé užívanie môže spôsobiť zvýšenú tvorbu žalúdočných kyselín. Môže to taktiež spôsobiť zápal sliznice žalúdka....

PRVOSIENKA JARNÁ

Je približne 30cm vysoká rastlina, ktorá sa vyskytuje najmä v strednej Európe. Je rozšírená od nížin do stredných polôh v bylinných búbkových a dubových lesoch a tiež na lúkach s vápencovým podkladom. Korene má kratšie avšak hrubé, z ktorých vychádzajú vlásočnice. Podporné korene sú 1-2mm hrubé, bledohnedej alebo bledožltej farby. Listy sú mäkké oválne, podvinuté, zvráskavené s vrúbkovanými okrajmi, tvoriace prírodnú ružicu. Rub mladých listov je často plstnatý. **Kvety** sú bledožlté uložené na konci bezlistej stonky. Vytvárajú trsy previsnutých trubkovitých kvietkov, ktoré vyrastajú z rovnako dlhého kalíška a pripomínajú trubku. Lupene sú päťcípce, ktoré sú spojené hrubo a zúbkované. Kvetný základ je žltočervený a fľakatý. Zaujímavosťou je, že v rámci jednotlivých kvetov sa vyskytujú tyčinky rozličnej dĺžky: to preto, aby sa zabránilo samoopeleniu. Kvitne v apríli až máji. **Plodom** je tobolka.

Liečivé účinky: kvety aj koreň rozpúšťajú hlieny a uľahčujú potenie

Vedľajšie účinky: pri osobách s citlivým žalúdkom sa pri použití väčšieho množstva môže objaviť nevoľnosť alebo vracanie...

Ľudovo sa nazýva **Kaška**. Rastie na chudobných pôdach a presvetlených stanoviskách pri okraji lesov a na lúkach.

MODRICA

Modrica je rod rastlín z čeľade **hyacintovité**. Niektorí autori zaraďujú modrice do čeľade **laliovitých** v širšom zmysle. Niektorí autori vyčleňujú z rodu **Muscari** ešte menší rod **Leopoldia Parl.** **Kvitne** od marca do apríla.

Potrebuje vlhkú pôdu a má veľmi peknú žiarivú farbu.

Poznáme asi 30 druhov.

REPKA OLEJNÁ

-patriaca do druhu **kapusta repková** z čeľade **kapustovité**. Pestuje sa pre svoje olejnaté semená, ktoré sú využívané najmä na výrobu olejov (**repkový olej**). Repka sa pestuje vo dvoch formách - ako ozimná a jarná. V našich podmienkach sa pestuje najmä ozimná forma, používaná v potravinárstve aj technike alebo využívané ako krmivo. Je to aj významná nektarodajná rastlina. Ide o druhotný taxón, ktorý vznikol krížením kapusty obyčajnej a kapusty poľnej olejinatej. **Stonka** je vyplnená stržňom, má valcovitý tvar a je zakončená strapcovitým súkvetím žltých kvietkov. Hlavný koreň je kolovitý. Horné listy sú lysé, nedelené, celistvokrajové alebo slabo zúbkované. Plod je pretiahnutá šesľuľa.

Má aj iné názvy: *Kapusta repka olejka, Repka olejka, Repka olejnatá, Repka olejná, Olejka, Repka*

Väčšinou rastie na lúkach vo veľkom množstve, veľa ľudí má na ňu alergiu.

ČIERNA RÍBEZĽA

Ríbezľa čierna je ker, ktorý je známy aj pod ľudovým názvom **smrdľavka**. V našej prírode je pomerne zriedkavá a rastie v močaristých lužných lesoch. Vyšľachtené odrody sa však hojne pestujú v záhradkách na poliach. **Stonka** dorastá do výšky 1-2m. Má nízke aj dlhé vzpriamené výhonky no pichliače typické pre túto čeľaď z nej však chýbajú. **Listy** sa vyvíjajú na dlhých výhonkoch, sú 7-10 cm dlhé, okrúhlasté, dlhostopkaté a troj až päťlaločné. Na líci sú holé a na rube majú žltkavé žliazkaté chlpy. **Kvety** sa vyvíjajú v pazuchách listov, tvoria riedke previsnuté strapce. Z vonka žltozelených a z vnútra červenkastých kvetov. Ríbezľa kvitne od apríla do mája. **Plody** majú priemer 8-10mm, tmavofialovú až čiernu farbu. Sú to mnohosemenné a šťavnaté bobule. Majú mierne nepríjemný zápach a sladkastú chuť. Celý ker, dokonca aj drevnatá stonka, má typickú silnú vôňu. Chuť podobne ako vôňa je trpká.

Liečivé účinky: ríbezľová kúra zlepšuje stav pacientov so žlčovými kameňmi, zvyšuje vylučovanie žlče.

Je veľmi chutná, väčšinou sa pestuje na záhradách. Bobule sa zbierajú na leto. Potrebujú vlhkú pôdu.

HYACINT

Hyacint je rod jednokličnolistových rastlín z čeľade **hyacintovitých** (*Hyacinthaceae*). Niektorí autori zaraďujú rod hyacint do čeľade **laliovitých** v širšom zmysle (*Liliaceae* s.l.). Niektoré druhy sú niekedy zaraďované do príbuzného rodu ***Hyacinthella***. Majú viacej farieb ako je napríklad modrá, ružová alebo fialová.

Zoznam druhov: *Hyacinthus litwinowii*-juhozápadná Ázia

:*Hyacinthus orientalis*-juhozápadná Ázia

:*Hyacinthus transcaspicus*-juhozápadná Ázia

Potrebuje suchú pôdu. Nenájdeme ju len tak niekde. Je veľmi citlivá na svoje okolie.

BLEDAVKA CHOCHOLÍKATÁ

Ornithogalum je rod z vytrvalých rastlín väčšinou pôvodom z južnej Európy a južnej Afriky. Druhy, ktoré rastú z cibule, majú lineárne bazálne listy a štíhle stonky. Vysoké sú až 30 cm, ktoré nesú zhluky typicky bielych hviezdovitých kvetov, často pruhované zelenou farbou. Je založený na kvetinách v tvare hviezdy. Počet druhov sa značne líši v závislosti od autority od 50 do 300. Druhy **Ornithogalum** sú vytrvalé cibulovité geofyty s bazálnymi listami. Rod sa vyznačuje dlhou lineárnym na podlhovasto kopijovitého tvaru listov. Pozdĺžny pruh na listoch je považovaný za príčinu prerušenia palisádového tkaniva v strednej časti listu.

Keď je zamračený deň alebo je noc jeho okvetné lístky sa **zatvárajú** a na dopoludnie sa zase otvárajú. Potrebuje vlhkosť ale môže tolerovať letné sucho. Môže sa pestovať v lesnej záhrade, pretože uprednostňuje **polotieň**.

SEDMOKRÁSKA OBYČAJNÁ

Sedmokráska obyčajná je vytrvalá liečivá rastlina z čeľade astrovitých. Sedmokráska obyčajná je nízka rastlina zriedka presahujúca 12 cm. Sýto zelené **listy** usporiadané v prízemnej ružici sú široko obvajcovité až obkopynaté, na okrajoch jemne zubaté alebo celokrajné. Bezlistý kvetný stvol je jednoúborový. Kvety sú obojpohlavné, majú kuželovité lôžko. Stred kvetu je žltý a okvetné lístky biele až naružovelé. Tvarom pripomínajú vyplazený jazyk. **Plodom** sedmokrásky obyčajnej je nažka. Táto kvetina kvitne od februára do novembra. **Kvety** vykazujú heliotopické vlastnosti podobne ako slnečnice a sú odolné voči mrazu až do 15°C. Bohato zastúpená je sedmokráska v celej Európe až po Kaukaz. Vyskytuje sa v trávnych spoločenstvách. Potrebuje dostatok slnečného žiarenia. **Je závislá na Slnku.**

RUŽA SKALNÁ

Ruža skalná sa vyskytuje hlavne vo vlhkých oblastiach. Väčšinou ju nájdeme v tieni alebo niekedy aj na slnku. Kvitne vo veľmi veľkom množstve. Môže mať malú alebo veľkú veľkosť. Ruža skalná prezimuje a nepotrebuje veľa vody.

BAZA

Baza je rod vyšších dvojkličnolistových rastlín patriaci do čeľade pižmovkovité.

Zahŕňa asi 40 druhov drevín a bylín, rozšírených najmä v miernom pásme a subtrópoch. U nás rastú tri druhy. Niektoré druhy a kultivary bazy sú pestované ako okrasné dreviny. Bazy sú opadavé kríky, stromy alebo aj trváce byliny so sperenými listami. Koreňový systém je bohato rozvetvený a plytký. **Listy** sú na okraji pílkovité s palistami alebo s nektáriami vzniknutými premenou palistov. **Vetvy** sú hrubé s nápadnými lenticelami a hrubou dreňou. Kvetenstvá sú koncové metliny alebo ploché vrcholíky. **Kvety** sú pravidelné, drobné, väčšinou päťpočetné, biele, zelenkavé alebo žltkavé. Listene aj korunné lístky sú zrastené. **Tyčiniak** je päť, ktoré sú naakumulované pri báze koruny a vyčnievajú von. **Semenník** obsahuje 3 až 5 komôrok, v každej je jedno vajíčko. **Plodom** je dužinatá, najčastejšie čierna alebo červená kôstkovica pripomínajúca bobuľu a obsahujúce 3 až 5 semien. Na Slovensku je zastúpený troma pôvodnými druhmi: **baza čierna**, **baza chabzdová** a **baza červená**. Okrem týchto troch druhov rastie v Európe ešte **baza sibírska**.

VLČÍ MAK

Mak vlčí je jedovatá liečivá rastlina z čeľade makovité . Mak vlčí je jednoročná **20 až 80 cm** vysoká rastlina. Má priamu no málo rozkonárenú stonku, so striedavými perovitými dielnymi listami. Z pazúch listov vyrastajú dlhé kvetné stopky. Kvetné puky sú previsnuté, kryté dvoma štetinatými kališnými lístkami. Rozkvitnutý, sýtočervený kvet, má štyri široké prekrývajúce sa korunné lupienky s čiernou škvrnou na báze. Plod je tobolka (makovica). Celá rastlina je pokrytá chlpkami a prestúpená mliečnicami.

Je to kozmopolitný druh, ktorý sa vyskytuje takmer na celom svete. Pochádza pravdepodobne z Ázijského východného Stredomoria a z priľahlej časti Blízkeho východu. V strednej Európe je archeofyt , ktorý bol zavlečený s obilným osivom už v priebehu neolitu. Vlčí mak zdomácnel takmer na celom svete ako kozmopolitný burinný druh. Rastie na násypoch, rumoviskách a ako burina na poliach a v záhradách.

Ďalšie divo rastúce druhy maku, ako **mak poľný**, **mak pochybný** a **mak hybridný** sú na liečebné účely **bez**cenné.

AKO ČLOVEK OVPLYVŇUJE RASTLINY, PRÍRODU A ZVIERATÁ

Človek svojimi aktivitami neustále zaťažuje Zem. Vyčerpáva z nej zdroje, ohrozuje rastliny a živočíchy. Týmto správaním, ohrozuje kvalitu životného prostredia. Všetky aktivity nechávajú stopu na Zemi. Negatívne prejavy človeka na Zemi môžu byť priame. Znečisťujeme Zem tým, že chodíme veľa autami, namiesto toho, aby sme zvolili hromadnú dopravu. Najmä veľké fabriky vypúšťajú nebezpečné plyny, ktoré drasticky ničia Zem. Rúbeme mladé a zdravé stromy, ktoré by nám mohli zabezpečiť ešte veľa kyslíka. Taktiež škodíme tým, že neseparujeme odpad, ktorý sa rozkladá niekoľko rokov a vyhadzujeme ho do prírody. Tak škodíme aj zvieratám, ktoré si myslia, že je to ich potrava. Teraz, keď je epidémia, príroda sa začala vracat' do pôvodného stavu. Z dôvodu, že nechodíme veľa von a nevyhadzujeme odpadky na zem sa zvieratá znova vrátili na miesta, kde kedysi bývali. Mali by sme sa snažiť, aby to takto aj najďalej zostalo. Čistá a zdravá príroda.

AKO ČLOVEK OVPLYVŇUJE RASTLINY, PRÍRODU A ZVIERATÁ

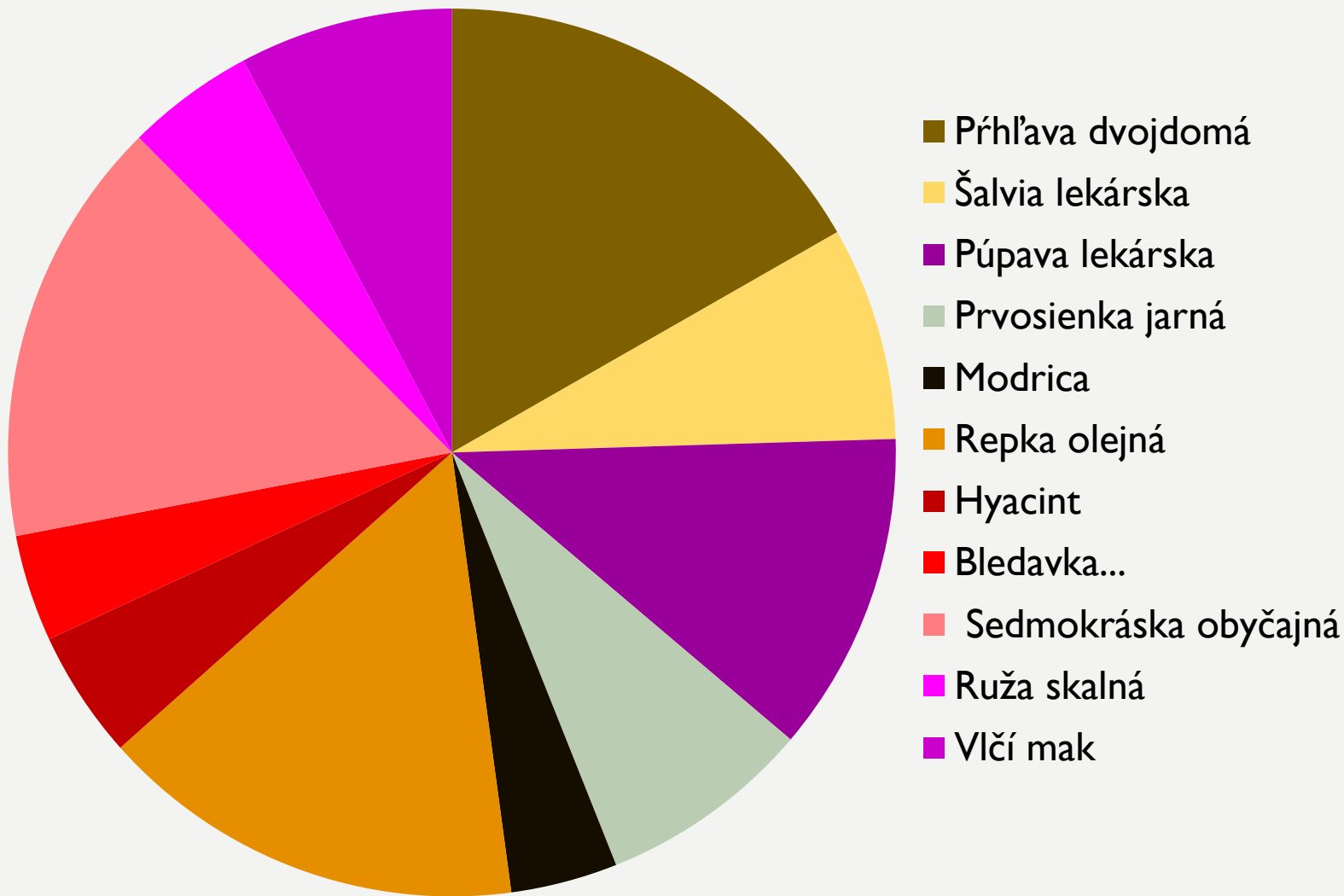
Z nášho pozorovania sme sa dozvedeli, že človek má veľký vplyv na prírodu. Preto by sme si mali viacej vážiť našu Zem a všetko čo je na nej. Mali by sme viacej triediť odpad, viacej sa zaujímať o našu prírodu, ako sú naše rastliny, živočíchy, ktoré v nej žijú.

Produkciou rôznych chemikálií a ich vypúšťaním do prírody sa poškodzuje ozónová vrstva, ktorá nás chráni pred škodlivým žiarením, čo môže negatívne ovplyvňovať aj rastliny (pomalší rast, nižšia produktivita...)

VÝSKYT RASTLÍN

Tento diagram sme zostavili, na základe toho , v akom množstve sa rastliny vyskytujú napr. Prhľava dvojdomá a Púpava lekárska sa vyskytujú vo väčšom množstve , ale Bledavka chocholíkatá alebo Hyacint v menšom množstve.

POUŽITÉ ZDROJE:

kniha Z PRÍRODNEJ KLENOTNICE,

<https://detoxtela.sk/pazitka/>

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Modrica>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Hyacint>

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Bledavka>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Sedmokr%C3%A1ska_oby%C4%8Dajn%C3%A1

***ĎAKUJEME ZA
POZORNOST***